

MAGDALENA RZEWUSKA

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie
<https://orcid.org/0000-0003-0718-7210>
e-mail: magdalena.rzewuska@uwm.edu.pl

INTERWENCJA UBOCZNA OJCA DZIECKA W SPRAWIE O ZAPRZECZENIE OJCOSTWA

1. WPROWADZENIE

Problematyka dopuszczalności zgłoszenia interwencji ubocznej w sprawach o prawa stanu jest dalece kontrowersyjna. Zarówno w judykaturze, jak i w doktrynie zauważalna jest tendencja do ograniczania możliwości zgłaszania interwencji ubocznej w części spraw o prawa stanu, jeśli interwenient nie ma bezpośredniego i osobistego interesu prawnego w przystąpieniu do danej sprawy¹. Z uwagi na wielowątkowość problematyki dotyczącej interwencji ubocznej w sprawach o prawa stanu rozważania poczynione w niniejszym opracowaniu ograniczone zostaną jedynie do przypadku zgłoszenia interwencji ubocznej przez ojca dziecka w sprawach o zaprzeczenie ojcostwa.

Dzięki powództwu o zaprzeczenie ojcostwa możliwe jest ustalenie ojcostwa prawnego zgodnie z prawdą biologiczną². To właśnie ten rodzaj powództwa służy bowiem do obalenia domniemania pochodzenia

¹ P. Telenga, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz aktualizowany*, I: Art. 1-729, red. A. Jakubecki, Lex/el. 2019, art. 76 k.p.c., nt 3.

² M. Domański, [w:] *Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz*¹¹, red. M. Domański, J. Słyk, Warszawa 2024, art. 63 k.r.o., nb 5.

dziecka od męża matki³. Instytucja zaprzeczenia ojcostwa umożliwia rzeczywistą realizację jednego z podstawowych praw człowieka – prawa do znajomości własnego pochodzenia biologicznego⁴. Jak jednak pokazuje praktyka, nie zawsze podmioty posiadające legitymację czynną do wniesienia powództwa o zaprzeczenie ojcostwa zainteresowane są ustaleniem przez sąd prawdy biologicznej. Zdarza się, że podmioty te celowo podejmują działania zmierzające do przedłużenia postępowania sądowego, po to by na przykład uniemożliwić biologicznemu ojcu dziecka skorzystanie z instytucji uznania ojcostwa⁵.

Na gruncie obecnie obowiązujących przepisów prawnych pozycja prawna biologicznego ojca dziecka niewidniejącego w akcie urodzenia swojego dziecka jest bardzo trudna. Po pierwsze dlatego, że podmiot ten nie uzyskał od ustawodawcy legitymacji czynnej do wniesienia powództwa o zaprzeczenie ojcostwa. Po drugie dlatego, że wciąż wątpliwe jest, czy podmiot ten może zgłosić interwencję uboczną w sprawie o zaprzeczenie ojcostwa. Rozważania poczynione w niniejszym opracowaniu zmierzają do rozwiania tego rodzaju wątpliwości.

2. CEL INSTYTUCJI INTERWENCJI UBOCZNEJ

Instytucja interwencji ubocznej umożliwia osobie trzeciej zainteresowanej wynikiem toczącego się postępowania przystąpienie do niego po jednej ze stron procesu. Dzięki osobistemu udziałowi w postępowaniu osoba ta może chronić swoje prawa. Osoba trzecia zmierza do uzyskania korzystnego rozstrzygnięcia zarówno dla siebie, jak i dla strony, do której przystąpiła. Interwenient uboczny czuwa nad tym, by strona, której stał się on pomocnikiem, prowadziła daną sprawę w sposób właściwy⁶. Instytucja interwencji ubocznej ma zatem dwa zasadnicze cele:

³ Wyrok SN z 13 grudnia 2000 r., III CKN 1422/00, Legalis nr 49369.

⁴ Uzasadnienie wyroku TK z 26 listopada 2013 r., P 33/12, Legalis nr 740186.

⁵ Zob. wyrok ETPC z 9 października 2025 r. w sprawie *A.W. p. Polsce*, skarga nr 1307/21, Legalis nr 3266918.

⁶ Wyrok SA w Białymstoku z 24 lutego 2020 r., I ACa 407/19, Legalis nr 2398711.

- pomóc stronie, do której interwenient przystąpił w wygraniu sprawy;
- ochronić sferę prawną interwenienta, która zagrożona jest wynikiem toczącego się postępowania⁷.

Wyróżniamy dwa rodzaje interwencji ubocznej, tj. interwencję samoistną i niesamoistną. Ta pierwsza ukierunkowana jest przede wszystkim na ochronę sfery prawnej samego interwenienta. Ta druga z kolei na pierwszym miejscu stawia pomoc interwenienta stronie, do której ten przystąpił⁸. Z samej istoty tej drugiej interwencji wynika, że co prawda interwenient działa w postępowaniu, do którego przystąpił w imieniu własnym, to jednak może on również podejmować określone czynności procesowe, o ile strona, do której on przystąpił, nie wyrazi sprzeciwu. Interwenient uboczny musi dbać o to, by czynności procesowe przez niego podejmowane nie były sprzeczne z czynnościami, jak również z oświadczeniami tej strony, do której przystąpił⁹.

Jak zasadnie wskazują przedstawiciele nauki, cel przystąpienia do toczącego się procesu interwenienta ubocznego „nie jest altruistyczny, przeciwnie – jest nim prewencyjna ochrona własnego interesu prawnego, który jest zagrożony negatywnym rozstrzygnięciem sprawy dla jednej ze stron procesu”¹⁰. Interwencja uboczna umożliwia kontrolowanie czynności podejmowanych przez stronę, do której interwenient przystąpił z punktu widzenia merytorycznej poprawności oraz celowości¹¹.

W judykaturze zważono, że „aktywność procesowa interwenienta ubocznego, aby była procesowo skuteczna, musi dotyczyć rzeczywistego przedmiotu sprawy”¹². Aktywność ta może być ukierunkowana na ochronę własnego interesu interwenienta, czyli zabezpieczenia,

⁷ J. Klimkowicz, *Prawo interwenienta ubocznego do dokonywania czynności procesowych w polskim procesie cywilnym*, Annales UMCS 1/1970, s. 104.

⁸ *Ibidem*.

⁹ J. Studzińska, [w:] *Postępowanie przed sądem pierwszej instancji w procesie cywilnym. Podmioty postępowania. System postępowania cywilnego* 3A, red. K. Flaga-Gieruszyńska, P. Osowy, Warszawa 2024, s. 310.

¹⁰ P. Telenga, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego...*, art. 76 k.p.c., nt 1.

¹¹ Postanowienie SA w Krakowie z 4 września 2012 r., I ACz 1232/12, Lex nr 1216300.

¹² Wyrok SN z 22 października 2021 r., I CSKP 76/21, Legalis nr 2664002.

bezpośrednio bądź w kolejnym etapie, korzystnej dla niego sytuacji prawnej¹³.

3. INTERES PRAWNY INTERWENIENTA UBOCZNEGO

O interwencji ubocznej traktuje przepis art. 76 k.p.c., zgodnie z którym „kto ma interes prawny w tym, aby sprawa została rozstrzygnięta na korzyść jednej ze stron, może w każdym stanie sprawy aż do zamknięcia rozprawy w drugiej instancji przystąpić do tej strony”. Ustawodawca wskazał jednoznacznie, że w przepisie tym chodzi wyłącznie o interes prawny, a nie jedynie faktyczny: gospodarczy, majątkowy lub emocjonalny. Orzeczenie wydane w sprawie, do której przystąpił interwenient, powinno wpływać na jego sferę prawną, tzn. na jego prawa niemajątkowe bądź majątkowe¹⁴. „Osoba trzecia ma interes prawny w rozstrzygnięciu korzystnym dla jednej ze stron wtedy, gdy treść lub wykonanie takiego rozstrzygnięcia mogą bezpośrednio albo pośrednio oddziaływać na jej sytuację prawną”¹⁵.

Interes prawny interwenienta ubocznego w przystąpieniu do toczącego się procesu może mieć charakter majątkowy bądź niemajątkowy, zależnie od charakteru stosunku prawnego stanowiącego przedmiot postępowania, do którego przystępuje¹⁶. Zasadniczo w sprawach niemajątkowych interes prawny interwenienta będzie miał charakter niemajątkowy¹⁷. Ponadto, można mówić o bezpośrednim i pośrednim charakterze interesu prawnego interwenienta ubocznego. Interes prawny będzie miał charakter bezpośredni wtedy, gdy chroniony on będzie w ramach

¹³ Uzasadnienie wyroku SN z 22 października 2021 r., I CSKP 76/21, Legalis nr 2664002.

¹⁴ I. Gromska-Szuster, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, I: Artykuły 1-366², red. H. Dolecki, T. Wiśniewski, Lex 2013, art. 76 k.p.c., nt 12.

¹⁵ K. Weitz, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, I: *Postępowanie rozpoznawcze. Artykuły 1-124*⁶, red. T. Ereciński, Lex 2023, art. 76 k.p.c., nt 4.

¹⁶ E. Rudkowska-Ząbczyk, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*³⁷, red. E. Marszałkowska-Krześ, I. Gil, Warszawa 2025, nb 4.

¹⁷ M. Jędrzejewska, K. Weitz, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, I: *Postępowanie rozpoznawcze*⁵, red. T. Ereciński, Lex 2016, art. 76 k.p.c., nt 7.

toczącego się procesu, do którego interwenient przystąpił po jednej ze stron postępowania. Interes prawny interwenienta ubocznego w przystąpieniu do procesu będzie miał z kolei charakter pośredni, wtedy gdy ochrona bądź bezpośrednie zagrożenie tego interesu będzie mogło mieć miejsce w procesie będącym konsekwencją wyniku postępowania, w którym zgłoszono interwencję¹⁸.

Jak już wcześniej zauważono, wyróżniamy interwencję uboczną samoistną i niesamoistną. Zasadniczym kryterium tego podziału jest charakter interesu prawnego interwenienta. Jeśli interes prawny interwenienta ma charakter bezpośredni, tzn. jeśli jest on bezpośrednio chroniony w postępowaniu, do którego ten przystąpił, mamy do czynienia z interwencją samoistną. Jeżeli zaś interes prawny interwenienta ubocznego w przystąpieniu do trwającego procesu będzie miał charakter pośredni, tzn. jeśli do ochrony interesu interwenienta dojdzie dopiero w przyszłym postępowaniu, będącym konsekwencją wyniku procesu, w którym ten zgłosił interwencję, będziemy mieli do czynienia z interwencją niesamoistną¹⁹. W judykaturze wskazano, że „gdy wspomniany interes ma charakter bezpośredni i zapadłe orzeczenie wprost wpływa na ukształtowanie praw i obowiązków interweniującego, mamy do czynienia z interwencją samoistną; w przeciwnym przypadku, gdy ów związek ma jedynie pośredni charakter, autor przystąpienia będzie interwenientem ubocznym niesamoistnym”²⁰. Jednocześnie podkreślono, że „zawsze jednak związek, o którym mowa, ma mieć charakter normatywny, nie zaś jedynie faktyczny, gospodarczy, nie mówiąc już o związku li tylko emocjonalnym”²¹.

W doktrynie pojęcie interesu prawnego interwenienta ubocznego utożsamiane jest z „subiektywnie odczuwaną potrzeb[ą] utrzymania istniejącego stanu rzeczy albo spowodowania takiego stanu rzeczy, jaki dany podmiot uważa za korzystny prawnie”²². Niektórzy uważają, że do dokonania właściwej interpretacji pojęcia „interes prawny” niezbędne

¹⁸ *Ibidem*, nt 4.

¹⁹ E. Rudkowska-Ząbczyk, *op. cit.*, nb 3.

²⁰ Postanowienie SA w Krakowie z 4 września 2012 r., I ACz 1232/12, Lex nr 1216300.

²¹ *Ibidem*.

²² I. Gromska-Szuster, *op. cit.*, art. 76 k.p.c., nt 7.

jest wyjaśnienie z osobna dwóch terminów, tzn. terminu „interes” oraz „prawny”. Taki zabieg prowadzi do wniosku, że „interes prawny” interwenienta ubocznego to inaczej jego potrzeba prawna²³.

Użyte w powołanym przepisie pojęcie interesu prawnego należy interpretować szeroko. Tym samym uznać należy, że z interesem prawnym będziemy mieli do czynienia w każdym przypadku, w którym rozstrzygnięcie sporu będzie mogło wywołać jakiekolwiek skutki w sferze prawnej interwenienta²⁴. Innymi słowy, o interesie prawnym interwenienta można mówić, jeśli wynik rozpoznawanej sprawy będzie dotyczyć, choćby pośrednio, jego sfery praw i obowiązków²⁵. Przeciwno wąskiej wykładni pojęcia interesu prawnego przemawiają także względy celowościowe. Udział interwenienta ubocznego w toczącym się postępowaniu co do zasady bowiem będzie pozostawał w zgodzie z dążeniem do ustalenia w rozpoznawanej sprawie prawdy obiektywnej²⁶.

4. STANOWISKA PRZEDSTAWICIELI NAUKI

W doktrynie pojawiły się trzy koncepcje w zakresie dopuszczalności interwencji ubocznej w sprawach o prawa stanu. Zgodnie z pierwszą z nich niedopuszczalna jest interwencja uboczna w każdej sprawie o prawa stanu. Według drugiej interwenientem ubocznym w sprawach o prawa stanu może być tylko ten, kto może być stroną procesu. W myśl trzeciej w sprawach o prawa stanu interwencja uboczna dopuszczalna jest na zasadach ogólnych, tj. wtedy, gdy zostanie wykazany interes prawny²⁷. Z uwagi na to, że celem opracowania jest wykazanie zasadności przyjęcia za dopuszczalne zgłoszenia przez biologicznego ojca dziecka interwencji ubocznej w sprawie o zaprzeczenie ojcostwa, przedstawione zostaną

²³ Postanowienie SN z 8 czerwca 1998 r., I CKN 636/97, Lex nr 34223.

²⁴ Postanowienie SN z 3 kwietnia 1973 r., I CZ 27/73, Legalis nr 17059.

²⁵ Uzasadnienie postanowienia SA w Krakowie z 16 maja 2016 r., I ACz 798/16, Legalis nr 1456563.

²⁶ Postanowienie SN z 3 kwietnia 1973 r., I CZ 27/73, Lex nr 7241.

²⁷ B. Dobrzański, *Interwencja uboczna w sprawach o prawa stanu*, Studia Cywilistyczne 15/1970, s. 210.

jedynie stanowiska tych przedstawicieli nauki, którzy taką możliwość uznają za dopuszczalną.

Zdaniem Bogusława Dobrzańskiego nie można zgodzić się z tymi, którzy twierdzą, że o tym, kto może być interwenientem w sprawach o prawa stanu, decyduje istota i charakter sprawy, jaki nadał jej ustawodawca rodzinny. Niewłaściwy jest zatem pogląd, zgodnie z którym w sprawach o prawa stanu interwencję uboczną może zgłosić jedynie osoba posiadająca legitymację czynną do bycia stroną w danej sprawie. Przy dokonywaniu oceny dopuszczalności zgłoszenia interwencji ubocznej w sprawach o prawa stanu powinno brać się pod uwagę regulacje Kodeksu postępowania cywilnego, a nie główne założenia ideologiczne prawa rodzinnego. Przyjęcie odmiennego zapatrywania prowadziłoby do trudnych do zaakceptowania rezultatów. O dopuszczalności interwencji ubocznej decydowałyby bowiem nie przepisy Kodeksu postępowania cywilnego, lecz założenia ideologiczne konkretnej dziedziny prawa materialnego, na przykład prawa pracy w sprawach pracowniczych²⁸. Jak wskazuje B. Dobrzański, skoro w Kodeksie postępowania cywilnego brak jest przepisów wyłączających, jak również ograniczających interwencję uboczną w sprawach o prawa stanu, to przyjąć należy, że do tej kategorii spraw należy stosować przepisy ogólne Kodeksu postępowania cywilnego o interwencji ubocznej²⁹.

Zdaniem B. Dobrzańskiego, skądinąd słusznym, udział interwenientów ubocznych w procesie niejednokrotnie przyczynia się do przyspieszenia postępowania. Dzięki udziałowi tych osób sąd może już na wczesnym etapie dokonać prawidłowych ustaleń³⁰. Udział interwenientów ubocznych w rzeczywistości może przyczynić się do poznania prawdy w procesie³¹. Niejednokrotnie przystąpienie ich do toczącego się postępowania zapobiega znikom procesowym stron, które ukierunkowane są na przedstawienie sądowi nieprawdziwych wyjaśnień³².

²⁸ *Ibidem*, s. 210-211.

²⁹ *Ibidem*, s. 213.

³⁰ *Ibidem*, s. 225.

³¹ B. Dobrzański, *op. cit.*, s. 226.

³² *Ibidem*, s. 229.

Na wątpliwości w zakresie możliwości zgłoszenia interwencji ubocznej przez mężczyznę podającego się za ojca dziecka i dążącego do jego uznania w sprawie o zaprzeczenie ojcostwa zwrócił uwagę Jerzy Ignatowicz³³. Jak trafnie zauważył autor, oddalenie powództwa o zaprzeczenie ojcostwa zamyka mu drogę do uznania ojcostwa³⁴.

Jerzy Lapierre odniósł się do stanowiska Sądu Najwyższego, zgodnie z którym niedopuszczalność interwencji ubocznej w sprawach o zaprzeczenie ojcostwa nie wynika w sposób bezpośredni z przepisów ustawy, ale z ogólnej zasady, zgodnie z którą spokoju życia rodzinnego nie powinny naruszać osoby trzecie. Zdaniem autora powoływanie się na tego rodzaju zasadę celem uargumentowania stanowiska o niedopuszczalności zgłoszenia interwencji ubocznej w sprawach o zaprzeczenie ojcostwa nie jest właściwe. Lapierre słusznie zauważa, że już samo wystąpienie z powództwem o zaprzeczenie ojcostwa osoby bezpośrednio zainteresowanej (wskazanej przez ustawodawcę) zakłóca spokój rodziny³⁵. W ocenie autora: „w takiej zaognionej sytuacji rodzinnej, której przejawem jest proces o zaprzeczenie ojcostwa, dopuszczenie w charakterze interwenienta ubocznego osoby trzeciej, która stała się przyczyną nieporozumień rodzinnych, może właśnie przyczynić się do wyjaśnienia okoliczności powodujących stan napięcia między stronami i stanowiących podstawę powództwa – a w następstwie doprowadzić do pojednania się stron i do wycofania pozwu”³⁶. Jak trafnie podniósł J. Lapierre, w sprawach o zaprzeczenie ojcostwa powinno się brać pod uwagę przede wszystkim dobro dziecka. To w jego interesie leży przecież to, by jego stan cywilny został ustalony zgodnie z prawdą obiektywną. Niewątpliwie zaś instytucją pomagającą sądowi ustalić prawdę obiektywną w procesie jest instytucja interwencji ubocznej³⁷.

³³ J. Ignatowicz, *Interwencja uboczna w sprawach o prawa stanu*, NP 10/1959, s. 24.

³⁴ *Ibidem*.

³⁵ J. Lapierre, *Glosa do orzeczenia SN z dnia 4 czerwca 1956 r.*, 4 CR 1039/55, NP 1/1958, s. 115.

³⁶ *Ibidem*, s. 115-116.

³⁷ *Ibidem*, s. 116. Zob. także E. Wengerek, *Glosa do orzeczenia z 25.XI.1959 r.*, 2 CR 44/59, PiP 7/1961, s. 164 i powołana tam literatura; W. Siedlecki, *Przegląd orzecznictwa Sądu Najwyższego (prawo procesowe cywilne – II półrocze 1958 r.)*, PiP 7/1959, s. 97.

Według Edmunda Wengera dopuszczenie interwencji ubocznej w sprawach o prawa stanu nie pozostaje w sprzeczności z ideologią Kodeksu rodzinnego, która nie akceptuje naruszania spokoju rodziny przez osoby trzecie³⁸.

Jak wskazuje Władysław Siedlecki, nie można stanowczo opowiedzieć się za niedopuszczalnością zgłoszenia interwencji ubocznej w każdej sprawie o zaprzeczenie ojcostwa. Gdyby ustawodawca chciał przyjąć za regułę niedopuszczalność zgłoszenia interwencji ubocznej w jakiegokolwiek sprawie o zaprzeczenie ojcostwa, to przypuszczać należy, że sformułowałby konkretny przepis prawny, w którym zasada ta byłaby wyartykułowana³⁹. Zdaniem autora za niewłaściwe uznać należy stanowisko, zgodnie z którym w sprawach o prawa stanu interwencję uboczną może zgłosić jedynie ten podmiot, który mógłby być stroną procesu. Takie zapatrywanie zaciera istotne różnice występujące między interesem prawnym interwenienta ubocznego a legitymacją procesową strony. Jak wskazał autor: „zawsze musi zachodzić różnica między interwenientem ubocznym a stroną, gdyż inaczej nie miałby on interesu w korzystnym rozstrzygnięciu sporu na rzecz jednej ze stron, lecz własne roszczenie procesowe, jak to zachodzi przy interwencji głównej”⁴⁰.

5. ORZECZNICTWO

Co prawda judykatura krajowa odrzuciła możliwość przyłączenia się biologicznego ojca dziecka do postępowania w sprawie o zaprzeczenie ojcostwa w charakterze interwenienta ubocznego⁴¹, to jednak lektura

³⁸ E. Wengerek, *op. cit.*, s. 164 i powołana tam literatura.

³⁹ W. Siedlecki, *Przegląd orzecznictwa Sądu Najwyższego...*, s. 97; W. Siedlecki, *Glosa do uchwały z 14.IV.1960 r.*, 4 CO 3/60, PiP 2/1961, s. 353.

⁴⁰ W. Siedlecki, *Glosa do uchwały...*, s. 354 i powołany tam S. Gołąb.

⁴¹ Zob. orzeczenie SN z 4 czerwca 1956 r., IV CR 1039/55, Lex nr 118517, w uzasadnieniu którego wskazano, że „w szczególności nie może wstąpić do sprawy – jako interwenient po stronie powodowej mężczyzna, który twierdzi, że jest ojcem dziecka i chciałby je uznać. Dopóki powództwo o zaprzeczenie ojcostwa nie zostało prawomocnie uwzględnione, mężczyzna taki nie może uznać dziecka ani też nie może nastąpić ustalenie jego ojcostwa, wobec czego w obliczu prawa jest on osobą zupełnie obcą dla

najnowsze orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka wydaje się negować prawidłowość takiego stanowiska⁴².

Faktem jest, że przywołane w poprzednim przypisie orzeczenia SN odnoszące się do kwestii dopuszczalności interwencji ubocznej w sprawach o zaprzeczenie ojcostwa zapadały w stanie prawnym, w którym przepis art. 84 k.r.o. nie przyznawał biologicznemu ojcu dziecka legitymacji czynnej do wytoczenia powództwa o sądowe ustalenie ojcostwa. Dopiero gdy przepis ten został uznany przez Trybunał Konstytucyjny mocą wyroku z 28 kwietnia 2003 r. za sprzeczny z art. 45 ust. 1 i art. 77 ust. 2 oraz art. 72 ust. 1 zdanie pierwsze w zw. z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP w zakresie, w jakim wyłączał prawo mężczyzny będącego biologicznym ojcem dziecka do dochodzenia ustalenia ojcostwa⁴³, dokonano jego nowelizacji. W uzasadnieniu powołanego orzeczenia TK stwierdził wprost, że „prawa stanu cywilnego związane z ustaleniem pochodzenia dziecka oddziałują bezpośrednio na sferę prawnych interesów nie tylko samego dziecka, ale i jego rodziców”⁴⁴.

Jak wskazano w judykaturze, udział interwenienta ubocznego w postępowaniu co do zasady jest zgodny z dążeniem do ustalenia w sporze prawdy obiektywnej⁴⁵. Uczestnictwo interwenienta w procesie może być korzystne nie tylko dla niego samego, lecz także dla strony, do której przystąpił. Dzięki jego udziałowi możliwe może okazać się wykrycie

dziecka. Podobnie nie może być interwenientem po stronie pozwanej mężczyzna, który twierdzi, że nie jest ojcem dziecka, a chciałby uchronić się przed możliwością prowadzenia przeciwko niemu sprawy o ustalenie ojcostwa”. Zob. także orzeczenie SN z 30 października 1956 r., III CR 741/56, Legalis nr 1045549, w którym zważono, że „w procesie o zaprzeczenie ojcostwa interwencja uboczna nie jest dopuszczalna”. Zob. też postanowienie SN z 30 kwietnia 1963 r., 4 CR 307/62, Legalis nr 109972, w którym uznano, że „w sprawie o zaprzeczenie ojcostwa interwencja uboczna dopuszczalna jest tylko w jednym wypadku, mianowicie wtedy, gdy powództwo zostało wytoczone przez dziecko, a interwencję uboczną zgłasza jego matka”.

⁴² Uzasadnienie wyroku ETPC z 9 października 2025 r. w sprawie *A.W. p. Polsce*, skarga nr 1307/21, Legalis nr 3266918.

⁴³ Wyrok TK z 28 kwietnia 2003 r., K 18/02, Legalis nr 56665.

⁴⁴ *Ibidem*. Zob. też uzasadnienie wyroku ETPC z 9 października 2025 r. w sprawie *A.W. p. Polsce*, skarga nr 1307/21, Legalis nr 3266918.

⁴⁵ Postanowienie SN z 3 kwietnia 1973 r., I CZ 27/73, Legalis nr 17059.

prawdy obiektywnej w rozpoznawanej sprawie⁴⁶. W orzecznictwie podkreślono, że „w sprawie o prawa stanu uczestnikiem postępowania, a więc i interwenientem ubocznym może być tylko osoba bezpośrednio i osobiście zainteresowana w wyniku sprawy”⁴⁷. Doktryna natomiast zwraca uwagę na to, że interes prawny interwenienta ubocznego w sprawach o ustalenie pochodzenia dziecka nie musi być wcale ani bezpośredni, ani niemajątkowy⁴⁸.

Zdaniem ETPC odmowa biologicznemu ojcu dziecka, którego ojcostwo zostało potwierdzone badaniami DNA, udziału w postępowaniu o zaprzeczenie ojcostwa w charakterze interwenienta ubocznego, pozostaje w sprzeczności z przepisem art. 8 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności⁴⁹. Przepis ten traktuje bowiem o prawie do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego. Trybunał wskazał, że „choć art. 8 nie zawiera żadnych wyraźnych wymogów proceduralnych, dla skutecznego korzystania z praw gwarantowanych tym artykułem ważne jest, aby odpowiedni proces decyzyjny był sprawiedliwy i zapewniał należyte poszanowanie interesów chronionych przez ten artykuł”⁵⁰. W ocenie ETPC, uniemożliwiając biologicznemu ojcu dziecka przystąpienie do sprawy o zaprzeczenie ojcostwa w charakterze interwenienta ubocznego, nie zapewniono mu należytego poszanowania jego interesów, o których mowa w art. 8 konwencji. Biologiczny ojciec dziecka, będąc interwenientem ubocznym, mógłby bowiem skorzystać chociażby z przewidzianych przez polskiego ustawodawcę mechanizmów prawnych ukierunkowanych na przeciwdziałanie przewlekłości postępowania, tj. z prawa do wniesienia skargi w postępowaniu cywilnym (zob. art. 3 pkt 3 ustawy z 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie

⁴⁶ Uzasadnienie uchwały SN z 28 kwietnia 1982 r., III CZP 12/82, Legalis nr 23118.

⁴⁷ Postanowienie SN z 30 lipca 1968 r., II CZ 139/68, Legalis nr 13620.

⁴⁸ A. Gręda, *Interwencja uboczna w sprawach o ustalenie lub zaprzeczenie pochodzenia dziecka*, Palestra 7-8/2016, s. 143-144. Szerzej o interwencji ubocznej zob. J. Studzińska, *Interwencja uboczna w procesie cywilnym*, Warszawa 2019.

⁴⁹ Konwencja z 4 listopada 1950 r., https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/convention_POL [dostęp 3 grudnia 2025 r.]; uzasadnienie wyroku ETPC z 9 października 2025 r. w sprawie A.W. p. Polsce, skarga nr 1307/21, Legalis nr 3266918.

⁵⁰ Uzasadnienie wyroku ETPC z 9 października 2025 r. w sprawie A.W. p. Polsce, skarga nr 1307/21, Legalis nr 3266918.

prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki⁵¹)⁵². Miałby tym samym realną szansę na ochronę swoich interesów przewidzianych w art. 8 konwencji⁵³. Według ETPC w polskim systemie prawnym nie ma jakiegokolwiek normy prawnej wykluczającej interwencję uboczną w sprawach o zaprzeczenie ojcostwa, a orzecznictwo krajowe w tej materii sprzed kilkudziesięciu lat nie wydaje się odpowiadać zastanym zmianom społecznym⁵⁴.

Pamiętać przy tym należy o tym, że sprawy filiacyjne powinny być rozpoznawane w „rozsądnym terminie”, przy zachowaniu szczególnej staranności. Zaniedbanie przez organy stosujące prawo obowiązku zachowania szczególnej staranności przy rozpoznawaniu tej kategorii spraw może i bardzo często ma negatywne skutki, jeśli chodzi o relacje między rodzicami a dziećmi, które wraz z upływem czasu coraz trudniej jest odbudować⁵⁵. W jednym ze swoich orzeczeń ETPC słusznie wskazał, „iż w sprawach dotyczących więzi osoby z jej dzieckiem istnieje obowiązek procedowania z wyjątkową starannością, przy uwzględnieniu ryzyka, iż upływ czasu może skutkować faktycznym rozstrzygnięciem wyniku sprawy”⁵⁶.

6. PODSUMOWANIE

W mojej ocenie biologicznego ojca dążącego do ustalenia pochodzenia dziecka zgodnie z prawdą biologiczną można uznać za podmiot osobiste i bezpośrednio zainteresowany wynikiem sprawy o zaprzeczenie

⁵¹ Ustawa z 17 czerwca 2004 r. (tekst jedn. Dz. U. z 2023 r. poz. 1725).

⁵² Uzasadnienie wyroku ETPC z 9 października 2025 r. w sprawie *A.W. p. Polsce*, skarga nr 1307/21, Legalis nr 3266918.

⁵³ *Ibidem*.

⁵⁴ *Ibidem*.

⁵⁵ Por. wyrok ETPC z 27 czerwca 2024 r. w sprawie *Boisteau p. Polsce*, skarga nr 19561/22, Legalis nr 3096740.

⁵⁶ Wyrok ETPC z 17 stycznia 2012 r., *Kopf i Liberta v. Austria*, nr 1598/06, Lex nr 1101567.

ojcostwa. Instytucja zaprzeczenia ojcostwa jest bowiem niejednokrotnie niezbędnym mechanizmem prawnym otwierającym prawną drogę do ustalenia ojcostwa. Dochodzenie prawdy biologicznej ma ważne znaczenie dla biologicznego ojca dziecka zarówno z uwagi na regulacje prawnospadkowe, jak i alimentacyjne. Jak pokazują przykłady z praktyki, które wyżej rozważano, uznanie za dopuszczalne przystąpienia biologicznego ojca dziecka do sprawy o zaprzeczenie ojcostwa w charakterze interwenienta ubocznego jest pożądane społecznie i uzasadnione aksjologicznie.

Porównując sytuację prawną matki dziecka z sytuacją jego biologicznego ojca w sprawach filiacyjnych, można odnieść wrażenie gorszego traktowania przez ustawodawcę mężczyzn, co rodzi uzasadnione wątpliwości w zakresie chociażby konstytucyjności obowiązujących przepisów prawnych traktujących o pochodzeniu dziecka.

Osobiście opowiadam się za dopuszczalnością, na gruncie obowiązującego prawa, przystąpienia biologicznego ojca dziecka do sprawy o zaprzeczenie ojcostwa w charakterze interwenienta ubocznego. W mojej ocenie podmiot ten ma jak najbardziej interes prawny w przystąpieniu do tej kategorii spraw. Wydaje się, że możliwość skorzystania z instytucji interwencji ubocznej przez biologicznego ojca dziecka w postępowaniu o zaprzeczenie ojcostwa nie rodziłaby jakichkolwiek wątpliwości, gdyby takiemu ojcu ustawodawca przyznał legitymację czynną do wytoczenia powództwa o zaprzeczenie ojcostwa. Tym samym postulować należy znowelizowanie przepisów Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego w zakresie przyznania legitymacji czynnej do wytoczenia powództwa o zaprzeczenie ojcostwa mężczyźnie będącemu biologicznym ojcem dziecka.

INTERWENCJA UBOCZNA OJCA DZIECKA W SPRAWIE O ZAPRZECZENIE OJCOSTWA

Streszczenie

Problematyka opracowania dotyczy ważkiej z punktu widzenia społecznego kwestii dopuszczalności zgłoszenia przez ojca dziecka interwencji ubocznej w sprawie o zaprzeczenie ojcostwa. Tematyka ta od wielu lat budzi wątpliwości w doktrynie. W judykaturze krajowej co prawda odrzucono możliwość skorzystania z instytucji interwencji ubocznej przez ojca dziecka w sprawie o zaprzeczenie ojcostwa,

to jednak najnowsze stanowisko Europejskiego Trybunału Praw Człowieka wydaje się negować prawidłowość takiego zapatrywania. Autorka opowiada się za dopuszczalnością zgłoszenia interwencji ubocznej przez ojca dziecka w sprawie o zaprzeczenie ojcostwa, co postara się uzasadnić w niniejszym opracowaniu, odwołując się do dorobku literatury, a także orzecznictwa.

COLLATERAL INTERVENTION BY THE CHILD'S FATHER IN A PATERNITY DENIAL CASE

Summary

This paper addresses the socially significant issue of the admissibility of a child's father filing a collateral (secondary) intervention in a paternity denial case. This topic has raised doubts in the Polish legal doctrine for many years. While national jurisprudence has rejected the possibility of a child's father filing a collateral intervention in a paternity denial case, the latest position of the European Court of Human Rights seems to challenge this view. I am in favor of the admissibility of the child's father filing a collateral intervention in a paternity denial case, for which this paper presents arguments, referring to publications on the matter and Polish case law.

Słowa kluczowe: interwencja uboczna; ojciec dziecka; zaprzeczenie ojcostwa; Europejski Trybunał Praw Człowieka.

Keywords: collateral intervention; the child's father; denial of paternity; the European Court of Human Rights.

Data zgłoszenia artykułu do redakcji: 13.02.2026.

Data przyjęcia artykułu do druku: 2.06.2026.

Finansowanie badań: Niniejsza publikacja nie otrzymała żadnego zewnętrznego wsparcia finansowego.

Oświadczenie właściwej komisji etycznej: Nie dotyczy.

Konflikt interesów: Autor deklaruje, że nie ma żadnego konfliktu interesów związanego z publikacją niniejszych badań

Literatura

- Dobrzański B., *Interwencja uboczna w sprawach o prawa stanu*, Studia Cywilistyczne 15/1970, s. 191-239.
- Domański M., [w:] *Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz*¹¹, red. M. Domański, J. Słyk, Warszawa 2024.

- Gręda A., *Interwencja uboczna w sprawach o ustalenie lub zaprzeczenie pochodzenia dziecka*, *Palestra* 7-8/2016, s. 135-144.
- Gromska-Szuster I., [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, I: *Artykuły 1-366*², red. H. Dolecki, T. Wiśniewski, Lex 2013.
- Ignatowicz J., *Interwencja uboczna w sprawach o prawa stanu*, *NP* 10/1959, s. 21-33.
- Jędrzejewska M., Weitz K., [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, I: *Postępowanie rozpoznawcze*⁵, red. T. Ereciński, Lex 2016.
- Klimkowicz J., *Prawo interwenienta ubocznego do dokonywania czynności procesowych w polskim procesie cywilnym*, *Annales UMCS* 1/1970, s. 103-121.
- Lapierre J., *Glosa do orzeczenia SN z dnia 4 czerwca 1956 r.*, 4 CR 1039/55, *NP* 1/1958, s. 114-116.
- Rudkowska-Ząbczyk E., [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*³⁷, red. E. Marszałkowska-Krześ, I. Gil, Warszawa 2025.
- Siedlecki W., *Glosa do uchwały z 14.IV.1960 r.*, 4 CO 3/60, *PiP* 2/1961, s. 353-355.
- Siedlecki W., *Przegląd orzecznictwa Sądu Najwyższego (prawo procesowe cywilne – II półrocze 1958 r.)*, *PiP* 7/1959, s. 91-104.
- Studzińska J., *Interwencja uboczna w procesie cywilnym*, Warszawa 2019.
- Studzińska J., [w:] *Postępowanie przed sądem pierwszej instancji w procesie cywilnym. Podmioty postępowania. System postępowania cywilnego*, 3A, red. K. Flaga-Gieruszyńska, P. Osowy, Warszawa 2024.
- Telenga P., [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz aktualizowany*, I: *Art. 1-729*, red. A. Jakubecki, Lex/el. 2019.
- Weitz K., [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, I: *Postępowanie rozpoznawcze. Artykuły 1-124*⁶, red. T. Ereciński, Lex 2023.
- Wengerek E., *Glosa do orzeczenia z 25.XI.1959 r.*, 2 CR 44/59, *PiP* 7/1961, s. 163-168.

